

Slovenski dom

Štev. 267

V Ljubljani, v soboto, 21. novembra 1942-XXI

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in oprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza Italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Continui attacchi aerei contro le navi anglo- americane nei porti nordafricani

Il Quartier delle Forze Armate comunica:
Sul fronte cirenaico, in scontri di elementi
espionanti, alcuni mezzi blindati nemici sono stati
distrutti. Sono stati catturati in zona Agadab-
bia equipaggi di aerei nemici abbattuti dalla
nostra artiglieria.

Navi anglo-americane sono state attaccate a
più riprese dai nostri bombardieri nei porti
dell'Africa settentrionale francese; in combatti-
menti aerei due «Curtiss» venivano abbattuti dai
cacciatori germanici.

Alcune bombe sono state sganciate questa
notte da velivoli britannici nei dintorni di Cata-
nia, con qualche danno e senza perdite umane;
un «Wellington» centrato dalle artiglierie contro-
aeree, è precipitato al suolo.

Nella zona di Lanzo Torinese sono stati cat-
turati cinque aviatori, tra cui un ufficiale, fa-
centi parte dell'equipaggio di un apparecchio ab-
battuto durante l'incursione effettuata contro To-
rino nella notte sul 19.

Stalni napadi na angleško- ameriško ladjevje v severnoafriških lukah

Italijansko uradno vojno poročilo štev. 909
pravi:

Na cirenajskem bojišču je bilo pri spopadih
oglednikov uničenih nekaj nasprotnikovih oklep-
nih vozil. Na predelu pri Agadabiji so bile za-
jete posadke z nasprotnikovih letal, ki jih je
sestrtila naša topništvo.

Naši bombniki so v lukah Severne Afrike več-
krat napadli angleške in ameriške ladje. V le-
talskih bojih so nemški letalci zbrali dva Curtisa.

Angleška letala so prednočnim spustila ne-
kaj bomb na okolice Catanije, kjer je bilo ne-
kaj škod, pa nič človeških žrtev. Protiletalsko
topništvo je zadelo eno letalo vrste «Wellington»,
ki je treslo na tla.

Na predelu pri Lanzo Torinese so zajeli pet
letalcev, med njimi enega častnika, ki so se-
stavljali posadko nekega stroja, sestreljenega
med napadom na Turin v noči na 19. november.

Francska vlada razkriva dvoletno vlogo admirala Darlana v Severni Afriki

Vichy, 21. novembra, s. Francoski minister
za informacije je v četrtke zvečer sporočil tole:
Alžirski radio je pred kratkim oddal novo
izjavo admirala Darlana. Ta je v izjavi trdil,
da prevzema skrb za francoske koristi v Afriki
in hkrati sporoča navodila, ki jih je dal. Darlan
je dobesedno dejal: »Kot francoski visoki ko-
misar v Afriki in v sodelstvu z določili ameri-
ških oblasti, pa tudi po načelih, ki mi jih je
določil maršal Petain, ko je se mogel svobodno
izrekat svoje misli, prevzemam obrambo edi-
nosti in nedotakljivosti Francije.«

Usoda napadenih ladij

Lizbona, 21. novembra, s. List »Times« je
objavil prihod 5000 tonske trgovske ladje Alaska
v lizbonsko pristanišče. Ladja je bila po vsem,
kar je doživela na morju, hudo poškodovana,
Alaska je plula v ladijski spremnljavi, ki so jo
nasprotni sile hudo napadale. Ko je Alaska hi-
tela na pomoč drugi zadeti trgovski ladji, je se-
njo zadel torpedo. Pomagala si je, kakor je mo-
gla: vrgla je del tovara v morje in počasi plula
naprej. Kmalu pa jo je neka stražna ladja opo-
zorila, da je neka trgovska ladja, ki zahteva
nujno pomoč. Zato je spet krenila nazaj ter po-
brala brodolonce trgovske ladje, ki se je ravno
potopila, kakor se je potopila tudi prva. Po šti-
rih dneh je krenila spet na pot proti Gibraltarju.
Toda pa je bila zadeta tudi stražna ladja, ki
jo je spremljala. Alaska je poslala strojnika
in druge veščake na pomoč, da bi rešili čoln.
Naslednji dan so Alasko spet klicali na pomoč,
ker je bila zadeta še neka trgovska ladja, ki jo
je sama vlečla nekaj dni po morju, dokler je
ni izgubila v valovih. Jasnó je, da je Alaska
edina ladja, ki se ji je na nepojasnen način
posrečilo dospeti v Lizbono.

Napovedi o omejitvah v prehrani Združenih držav

Stockholm, 21. nov. s. Dopsnik švedskega li-
sta »Afton Tidningen« poroča iz Washingtona, da
je ameriški vrhovni nadzornik za cene Henderson
v Bostonu povedal, da bodo Združene države z
novim letom uvedle nove in hude omejitve v pre-
hrani. Poleg tega, da bodo močno skrčili prodajo
mesa, bodo po enakem sistemu, kakor je v ve-
ljavi pri mnogo vojskujočih se državah, omejili
tudi porabo raznih drugih življenjskih potrebščin.
Govornik je dodal, da se morajo Amerikanci pri-
praviti na novo povišanje cen v letu 1943 tudi pri
tistem blagu, čigar prodaja je neposredno pod
vladnim nadzorstvom.

Novi uspehi nemških podmornic na raznih morjih

Potopile so 23 ladij s skupno 120.000 tonami — Na zahodnem Kavkazu, pri Alagiru in Mozdoku sovjetski
napadi — Letalski napadi na obmejno ozemlje med Alžirijo in Tunizijo

Hitlerjev glavni stan, 21. novembra. Nemško
vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole po-
sebno uradno vojno poročilo:

Nemške podmornice so v hudih bojih, ki
so trajali več dni, napadale ladijsko spremnljavo
na severnem Atlantskem morju ter potopile 15
ladij s skupno 78.000 tonami ter dva rušilca in
eno korveto.

Stiri druge ladje so bile poškodovane po
torpedih. Poleg tega so nemške podmornice pred
obalami severne in osrednje Amerike ter vzhod-
no od Capetowna potopile 8 ladij s skupno 12
tisoč tonami.

Neka druga ladja je bila zadeta po torpedih.

Nasprotnik je s tem poleg omenjenih zaščit-
nih pomorskih sil izgubil še 23 ladij svojega
trgovskega brodogoja s skupno 120.000 tonami.

Pri napadih na ladijsko spremnljavo se je
prav posebno odlikovala podmornica pod povelj-
stvom poročnika vojnega broda Schneiderja.

Hitlerjev glavni stan, 21. novembra. Nemško
vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno
vojno poročilo:

Pri krajevnih nastopih na zahodnem Kav-
kazu so vrgle nemške čete sovjetske sile v pro-
tinapadu ki so ga podpirali močni oddelki letal
za polet na bližnje daljave, na njihove izho-
diščne postojanke. Na prostoru okrog Alagira je

vzhodno od Mozdoka so se izjalovili sovjetski na-
padi ob čuječi obrambi naših čet, ki so uničile
dve šibkejši sovjetski bojni skupini.

V Stalingradu so nemški napadalni oddelki
zavzeli nekaj skupin hiš. Sovjetski protisunkni so
se zrušili.

Na fronti ob Donu so romunske in nemške
čete v hudih borbah proti težkim napadom so-
vjetskih oklepni oddelkov in pehote.

Nemške in italijanske čete so uničile v Ci-
renaiki nekaj angleških oklepni izvidniških voz.
Bengasi je bil po razdejavanju vseh vojaških na-
prav po načrtu izprazen. Letalstvo je stalno
napadalo angleške vrste motornih vozil. V al-
žirsko-tuniskem obmejnem področju so napadla
letala za bližnje poletne nasprotni prednje oddel-
ke in degaulistične odrede z dobrim uspehom.

Brzi čolni so prodrli v noči na 19. november
proti angleški obali ter potopili iz močno zava-
rovanih ladijskih spremnljav 4 trgovske ladje s
skupno 9000 tonami.

Ob holandsko-norveški obali je izgubilo an-
gleško letalstvo pri vojaško nepomembnih napa-
dih 5 letal, med njimi tri po obstreljevanju pro-
tiletalskega topništva z vojne mornarice. Ena
nemško letalo pogrešajo.

Madžarska hvaležnost do Duceja in Italije

Budimpešta, 21. nov. s. Druge obletnice pri-
stopa Madžarske v trojno zvezo so se spomnili
prav vsi madžarski listi. Pristop Madžarske v
trojno zvezo, pišejo listi, je bila preprosta in
logična posledica politike, ki jo je Madžarska
vodila v odnosih do Italije in do Nemčije,
kakor tudi posledica zunanje politike, ki so jo
potrdile prav vse vlade, kar jih je bilo na
Madžarskem. V korist Madžarske je, da tesno
sodeluje z Italijo in Nemčijo. Madžarsko ljud-
stvo — piše »Pester Lloyd«, ve, da sta le sili
Osi pospeševali dvig Madžarske. Kar je storila
Italija za osvoboditve države iz oklepa versail-
leskih verig, ne bodo nikoli pozabili Madžari,
ki so polni globoke hvaležnosti do Duceja,
glavarja fašistične Italije, kajti on je bil prvi
državnik, ki je madžarskemu narodu ponudil
svojo roko. Madžarska je ponosna, da se na-
haja v družbi narodov Osi v borbi proti boljšev-
izmu in da skupaj z njimi napolnijo vse sile,
da bi se iz tega boja rodila zmagovita nova
Evropa.

Nemški propagandni minister na obisku v Holandiji

Berlin, 21. nov. s. Nemški minister za pro-
pagando dr. Goebbels je po poročilu DNB v čet-
rtek obiskal nemškega komisarja za Holandijo,
ministra Sais-Inquarta. Na potovanju v Haag je
dr. Goebbels šel polagat vence pred spomenik
padlim na pokopališču Grebebergu. Po vrsti raz-
govorov z odličnimi osebnostmi iz državne uprave,
stranke in vojske se je dr. Goebbels z nemškim
komisarjem vred udeležil odprtja nemškega gle-
dališča v Holandiji.

Spopadi med ameriški četami in mohamedanci v Alžirji in Maroku

Tanger, 21. nov. s. Nejevolja alžirskega in ma-
rokanskega prebivalstva nad nasiljem ameriških
zasedbenih oblasti, ki so po nekaterih krajih po-
brale vse zaloge živeža, je sprožila silovite in pa
upravičene nemire. Med prebivalstvom in med če-
tami je prišlo do krvavih spopadov. Veliko moha-
medancev je bilo ubitih. Lastniki mnogih proda-
jaln so prostore zaprli, potem pa so zbežali in
ameriški vojaki so jih preganjali. Po drugi strani
vojaki tudi ne spoštujejo njih zasebne lastnine.
Kradejo povsod, kjer kaj najdejo. Vse to vodi sko-
raj povsod do sporov. Poročajo, da so v mestu
Orleansville na zapoved generala Eisenhowerja
postrelili mohamedance, ki so se upirali zasegi
živil.

Vesti 21. novembra

V Madridu so aretirali enega izmed morilcev
znanega voditelja monarhistov Calva Sotela
Morilec je Filip Garcia Martinez, ki je usta-
novil že pred državljansko vojno posebno
oboroženo tolpo. Ta je zagrešila celo vrsto
zločinov med rdečim terorjem. Morilec ima
na vesti še drugih 50 umorov, ki jih je iz-
vršil osebno.

Ameriški državni dolg je največji na svetu in
znaša že sedaj nad 100 milijard dolarjev.
Ameriške terjatve v Evropi znašajo okrog 75
milijonov dolarjev, na Japonskem pa sko-
raj 70 milijonov dolarjev. Vse so sedaj pod
zaporo. Razen tega imajo ameriške banke še
v ostalih azijskih državah za okrog 70 mi-
lijonov dolarjev zamrzanih terjatev.

Iz La Linee poročajo, da so angleške ladje izkr-
cale v Gibraltarju nad 5000 mrtvih in da je
prispelo v luko tudi 50 angleških vojni-
ladij ter številne prevozne ladje, ki jih je
poškodovalo Oso letalstvo in podmornice.

Nemška letalska industrija se je zadnje čase po-
možila za 100 odstotkov, je dejal letalski
podtanjik Milch. Glede prehrane pa je de-
jal, da se je Nemčiji posrečilo doseči trdno
ravnotežje med prehrano in oboroževanjem
v taki meri, da bo ostala Nemčija nepremag-
ljiva.

Več milijonov ljudi preti smrt od lakote v indij-
ski pokrajini Bengaliji, sporoča dopisnik šved-
skega lista »Afton Tidningen«.

Dnevna zapoved protiletalski in pomorski topniški milici

»Odgovorite divjajočemu sovražniku s postoterjenim sovraštvom, da mu
bo sveto italijansko nebo postalo usodno«

Rim, 21. nov. Načelnik glavnega stana mi-
lice je 18. novembra dal naslednjo dnevno za-
poved:

Častniki podčastniki in črne srajce, topni-
ške protiletalske in topniške pomorske milice!
Duce je zapovedal, da se vam v vsakem oziru
prizna značaj »bojevnikov«.

Vi, ki že 50 mesecev v imenu svoje vere
z veličastnim zgledom državljanske zavesti in
privrženosti do dolžnosti, delovni in ojekleneli
bdiite med cvetni topov in v mrežah prisluško-
valnih naprav, da bi varovali italijansko ljud-
stvo pred sovražnikovo zahrbtnostjo, bodite po-
nosni na visoko čast, ki vam je bila dana.

Italijansko ljudstvo ve, s kakšno večino in
s koliko verno ojačujočo tehnično sredstva, ki
so nam dana na razpolago. Ve, da sestavljajo
topovi in srea eno samo orožje. Ve, da so med
vami tisoči in tisoči mož, ki niso podvrženi
vojaški obveznosti. Pohabljeni iz preteklih
vojsk, rodbinski očetje v zrelih letih in naj-
mlajši, ki še niso bili na naboru, ter vas spreml-
ja z moškim zaupanjem.

Tovariši! Sovražnik, ki je pred 7 leti po-
kušal zadušiti fašistovsko Italijo, divja danes
z zagriženim besom zoper naše hiše, naše cer-
kve, naše šole, naše bolnišnice. Odgovorite mu
s postoterjenim sovraštvom in storite, da bo
sveto nebo naše domovine zanj usodno.

Nerazdružljiva zveza med fašistično Italijo in Nemčijo Italij. pomoč Nemčiji je docela odgovarjala vsem upom in pričakovanjem

Berlin, 21. novembra, s. V nekem članku
piše »Frankfurter Zeitung«, da so se sankcije,
ki so bile sklenjene proti Italiji leta 1935, spre-
menile ne le v poraz Anglije, pač pa so imele
tudi velike politične posledice, kajti dopovedale
so Italijanom, da je sovražnik, ki stalno naspro-
tuje izpolnitvi njihovih upov in njihovih živ-
ljenjskih ciljev. Velika Britanija, kakor je že

prej zmerom nasprotovala tudi Nemčiji. Tako
je Italija razumela, da gledajo versailleske sile
Italijo in Nemčijo kot državi, ki ju je treba
držati v stalni podrejenosti. Tako so nastale
duševne osnove za začetek italijanskonomeske
zveze. Danes pa sta sili Osi pod orožjem in se
bojujeta skupaj za svojo bodočnost. Ze pogled
na dogodke pove, da je Velika Britanija mnogo
storila, da so se združili vsi sovražniki proti
njej. Na dlani so razlogi, tako piše »Hamburger
Fremdenblatt«, da se vojna ni začela šele dne
3. septembra 1939, pač pa že 18. nov. 1935.,
ko je ženevska zveza na pritisk Velike Brita-
nije združila 52 narodov pri izvaianju sankcij
proti Italiji. Italija ni ogrožala niti Velike Bri-
tanije niti drugih evropskih držav, temveč se
je hotela znebiti le britanskega pritiska in si
zagotoviti svoj življenjski prostor. Zato daje
obletnica sankcij priliko, da se osveži spomin
na stalno sovražno stališče Velike Britanije
proti Italiji in da se poudari osvobodilni zna-
čaj sedanje svetovne vojne. Prispevek Italije za
sedanjo vojno, ki hoče doseči osvoboditve Ev-
rope britanske nadoblasti, je bil mnogo večji,
kakor pa se je splošno mislilo, zatriuje »Frank-
furter Zeitung«. List omenja, da je Hitler več-
krat izrekel priznanje delu, ki ga je opravila
Italija za skupno stvar, in pristavlja, da čerav-
no še ni nastopil trenutek, v katerem bi se da-
la izreči končna sodba glede podpore italijske-
skega orožja, pa se vendar lahko trdi, da je ta
pomoč v polni meri odgovarjala upom, ki so
jih v Italijo polagali zavezniki, ki se bore za
novo Evropo. Pri tem je treba upoštevati stra-
tegični položaj Italije in druge vojne okolišči-
ne. Poseben pomen pa dobiva italijanska po-
moč v trenutku, ko se po eni strani razvija an-
gleško ameriški vdor v francosko Severno Afri-
ko, po drugi strani pa ofenziva proti nemško-
italijanskemu ekspedicijskemu zboru v Libiji.
Na isti način, kakor so se italijanski in nemški
oddelki ramo ob ramo borili proti boljševiške-
mu velikanu, potem na puščavah Egipta, v Li-
biji, na prostranem področju Atlantskega mor-
ja, tako se danes letalski in podmorniški od-
delki obeh držav zaganjajo na nebu in ob oba-
lah Severne Afrike v letalske in pomorske sile
Angležev in Amerikancev. Italija in Nemčija sta
zaveznici na podlagi enakih pravic v okviru
trojnega pakta in sta vsem zgled za popolno
medsebojno razumevanje in skupno delovanje.
Zaman je Anglija večkrat poskušala z raznimi
priemi izpodkoptati Os in izločiti Italijo z gro-
zami, obljubami in napadi. Italija se predobro
zaveda pomena svojih odnosov z Nemčijo in
skupnosti usode, ki jo veže z Nemčijo, da bi
se dala oplasiti od kakršne koli zvijačne poteze
Velike Britanije. Ista čustva goji tudi Nemčija
in danes se vda v utvaram tisti, ki misli, da je
sploh mogoče odtrgati fašistično Italijo od na-
rodnosocialistične Nemčije, ki sta med seboj
povezani z nerazvzljivimi vezmi in popolnoma
zedinjeni v nameri, da bosta slavno končali
borbo, ki jima je bila vsiljena.

Roosevelt o oprostitvi od vojaške obveznosti

Buenos Aires, 21. novembra, s. Iz Washing-
tona poročajo, da je predsednik Roosevelt ob
priliki novinarskega sestanka objavil besedilo
okrožnice, ki jo je poslal vsem oddelkom in usta-
novam zvezne vlade. Besedilo pravi: »Mnogo mi
je do tega, da ne bi nihče bil oproščen vojaške
obveznosti zaradi službe pri kateri koli ustanovi
ali kakem zveznem oddelku bodisi v Washing-
tonu ali kakem drugem kraju. Če bi bil kak
uslužbenec pod vašim vodstvom oproščen voja-
ške obveze, vas prosim, da bi oprostitev takoj
preklicali in o stvari obvestili urad za odbiro
zaposlenosti. Nobena ustanova in noben usluž-
benec ne sme delati prošnje za oprostitev od
vojaške obveze zaradi službe v teh zavodih. Pre-
pričan sem, da bodo mladi uslužbenec v večini
primerov moj ukrep prav radi sprejeli. Menim,
da jih je v tehničnih strokah in specializiranih
poslih nekaj uslužbenecv, ki jih zaradi njihove
velike izkušnje ne moremo nadomestiti z žen-
skami ali starejšimi moškimi. Če se vam zdi, da
je tudi med vašimi uslužbenecv kdo, ki bi sodil
v ta razred, vas prosim, da mi pošljete vse ne-
govne podatke, tako da bomo lahko odobrili vsak
primer posebej.«

Vojaške vaje v Španiji

Madrid, 21. nov. s. Španska uradna agen-
cija javlja, da so vojaške vaje, ki so jih imeli
v pokrajini Valencia in so trajale več dni,
zdaj zaključene. Hoteli so preskusiti sposob-
nost španskih čet, kako bi se mogle upreti po-
skusu izkrcanja. Pri vojaških vajah so vezljali
vse vrste orožja. Veliko število generalov in
častnikov vrhovnega poveljstva je bilo pri teh
vajah. Izjavljajo, da je bil uspeh vaj zelo za-
dovoljiv.

Nasilniški ukrepi Amerikancev v Alžiru

Tanger, 21. nov. s. Mohamedanski begunci, ki
so prispeli iz Alžira v Tanger, prinašajo novice o
raznih tlačilnih ukrepih, ki so jih ameriške za-
sedbene oblasti izdale zoper domače prebivalstvo.
Amerikanci groze s takojšnjo ustreliščjo ali pa s
koncentracijskim taboriščem vsakomur, ki bi se
tudi v najmanjši meri pregrešil zoper dane ukrepe.

Navodila Visokega komisarja komisarjem okrajnih kapitanatov

Ljubljana, 21. novembra.

Ta teden je Visoki komisar sprejemal poročila komisarjev iz okrajnih kapitanatov v pokrajini.

Ob navzočnosti visokih uradnikov Visokega komisariata so komisarji do vseh podrobnosti poročali o vseh vprašanjih, ki se tičejo političnega, gospodarskega in socialnega življenja, kakor tudi uprave področij, ki so jim poverjena v upravo.

Posebno natančno so pretresali vprašanja, ki se nanašajo na delovanje civilne službe, na zdravstveno stanje, na javna dela, na šole na splošno podporno akcijo, posebno pa na prehrano.

Visoki komisar je dal natančna navodila glede delovanja in je določil tudi načine glede

podpiranja potrebnih. Dal je obenem okrajnim komisarjem na razpolago potrebna sredstva.

Visoki komisar obiskal nove prostore konzulata Neodvisne Države Hrvaške

Predvčerajšnjim je Visoki komisar obiskal novi sedež konzulata Neodvisne Države Hrvaške, kjer ga je sprejel višji svetnik dr. Ivan in novi konzul prof. Baljić, kateremu je vrnil obisk, ki ga je ta napravil v vladni palači. Z njima se je pristrano pogovarjal in je nato pregledal novi lepi sedež zastopnika prijateljske in zavezniške države. Ob isti priliki se je Ekse. Grazioli zanimal za dovršitev del v palači Bata.

Otvoritev šolske kuhinje G. I. L. L.-a - Leto XXI.

Ekscelenca Visoki komisar prisostvuje otvoritveni ceremoniji

ubitih, nekaj jih je naredilo samomor. 10 pa je bilo težko ranjenih. Na pohodu preko Polanskega vrha so fantje našli taborišče, kjer je dalje časa kraljeval izvršilni odbor OF. V kolikor že ni zob časa razdeljal tega taborišča, so ga uničili stražarji.

Ne daleč od taborišča je bilo brezno, iz katerega so fantje pred kratkim potegnili za glavo obesa mrtveca in s kamni obteženega. Ker je bilo fantom mnogo do tega, da ugotovijo umorjenčeve identiteto, se je eden od fantov spustil v jamo in našel žrtvin suknjič. Ugotovilo se je po sliki, da je žrtev Rajhard Rafael, star 42 let, po poklicu govedec. Njegova legitimacija je bila izdana na Jelenicah, nato pa potrjena v Radovljici.

V Ambrusu so fantje prijeli Novaka Maksa in Pelegrina, vneta partizana. Svojo krivdo sta oba priznala. Pri obeh so našli precej naropanega blaga. Odpeljali so ju na Videm in ju ponovno zaslišali. V zaporu sta natančno popisala, kje je skrito partizansko orožje. Naslednji dan sta morala pokazati skrišališče, nakar so ju izpustili.

Borba za partizansko taborišče

Pred dnevi je bila večja akcija proti partizanom v gozdovih na Vodich. Akcija je bila obkoljevalnega značaja. Partizani so na pobočju Limberga imeli svoje taborišče in si pripravljali kosilo. Fantje so se v največji tišini približali taborišču in ga med divjim klicem »hura« napadli. V taborišču je nekdo zabil na rog. Takoj nato je nastala v taborišču strahovita zmešnjava. Na vse strani so se razlegli klici: »Na pomoč! Nikar nas ne streljajte!« V največji zmešnjavi in z divjim vpitjem so se partizani raztepli na vse strani. Sele na neobraslem grču so se utaborili in začeli obšteljevati stražarje. Toda fantje so vztrajali v borbi, tako da so partizani morali popustiti. Borba je trajala eno uro.

V taborišču so našli olupljen krompir in meso, zrezano na 61 koscev, kar je pomenilo, da je bilo v taborišču 61 partizanov. V kuhinji je že gorel ogenj, da bi si skuhal kosilo. Poleg tega so našli vrečo fižola, stegno, nekaj krompirja, sekuro, zapestno uro in še nekaj drobnarij. V gozdu med Catezem in na Zvirčah so našli fantje nekaj blaga, ki je bilo ukradeno v trgovinah in pri drugih na Vidmu.

Polnoč je že odbila, ko nas je pri razgovoru zmotila vračajoča se patrolna četa. V vasi, kjer je pred meseci toliko ljudi trepetalo vsako uro ponoči pred partizanskimi zločinci in nasilstvi, je vladal nočni mir, ki si ga naše ljudstvo po trudopolnem delu zasluži. To trpinčeno ljudstvo zna zato ceniti žrtve, požrtvovalnost pošteni kmečki fantov, ki so zgrabili za orožje le zato, da branijo svoje domove in svoje družine. Slovenska kmečka pest govori in bo pestila vse tiste, ki še niti sedaj po vseh partizanskih zločinstvih ne spregledajo ali nočejo spregledati.

S Hrvaškega

Preteklo nedeljo so na svečan način izročili v promet velik železniški most pri Brčkem. Most je zgrajen čez Savo in veže severno in južno Hrvaško. Bivša jugoslovanska vojska je most porušila. Hrvaška država je takoj začela most popravljati, vendar pa ga je led pretekle zime porušil. Zdaj je most postavljen na betonske podstavke in gornji del iz železne konstrukcije.

Ob dnevu proslave 700 letnice proglativne Zagreba za kraljevsko mesto so bila v vseh zagrebških šolah števila predavanja, v katerih so dijakom prikazovali važnost mesta Zagreba v kulturnem, prosvetnem in političnem pogledu.

Vrhnika

Na Vrhniki naročite »Slovenčev koledar« pri donaškici Slovenca ali na Podlipski cesti št. 9.

Genjenim bralcem našega lista! Za Hrvaško državo!

Vljudno sporočamo, da se za vsa naročila glede »Slovenca«, »Slov. doma«, »Domoljuba«, »Bogoljuba«, »Slovenčevega koledarja« in »Slovenčeve knjižnice« blagovolite obračati na trdiko »Press-Import«, Katančičeva 3, Zagreb.

Od 1. decembra dalje bo cena »Slovenca« v nadrobni prodaji 4 Kune, za naročnike pa mesečno 83 Kun, s ponedeljskim »Slov. domom« vred pa 96 Kun.

Cena »Slov. doma« v nadrobni prodaji 3 Kune, za naročnike pa mesečno 55 Kun.

Cena »Domoljuba« v nadrobni prodaji 4 Kune, za naročnike celoletno 110 Kun.

Cena »Bogoljuba« posamezna številka 4 Kune, celoletna naročnina 45 Kun.

»Slovenčev koledar« za leto 1943 za naročnike »Slovenca«, »Slov. doma«, »Domoljuba«, »Bogoljuba«, »Obiska« ter »Slovenčeve knjižnice« 100 Kun, za nenaročnike imenovanih listov pa 440 Kun.

Cena posameznim brošuram knjigam »Slovenčeve knjižnice« 50 Kun,

v polplatno vezanim knjigam 75 Kun, na boljšem papirju v celo platno vezanim knjigam 125 Kun.

Naročnina vsega letnika »Slovenčeve knjižnice« (t. j. 36 knjig) 1100 Kun za broširane knjige,

2300 Kun za v polplatno vezane knjige, 3500 Kun za na boljšem papirju v celo platno vezane knjige.

Za Srbijo veljajo iste cene samo v dinarjih.

Vljudno prosimo cenj. bralce, da blagovolijo v krajih, kjer ni zastopnikov, ki bi nabirali naročnike za »Slovenčev koledar« oziroma za »Slovenčeve knjižnice«, izbrati iz vrst naročnikov našega lista primerno osebo, ki bo naročila na omenjene publikacije zbiral in jih pravočasno nam dostavila. Ker bo tisk koledarja zaključen okrog sv. Miklavža, je treba z zbiranjem naročnikov pohiteti.

SGARAVATTI SEMENTI S. A., PADOVA

Sementi di Ortaggi, Foraggi ecc. Semena za zelenjavo, krmila itd.

Chiedere offerte. — Zahtevajte ponudbo.

Na obisku pri vaških stražarjih v Dobrem polju

Dobre polje, 14. nov.

Ustrahovanje, ropi in in zločini so prisilili tukajšnje mirno ljudstvo, da se je odločilo, boriti se proti komunističnim tolpom in napraviti enkrat za vselej konec njihovu strahovanju in zločinstvu.

Mnogo je že časopisje poročalo o partizanski »republik« v dobrepoljski dolini, a gorja, ki je zadelo takrat prebivalstvo, ni mogoče opisati.

Le kdor je doživel te grozne dni, bo razumel,

zakaj so vsi fantje in možje tam od Kompolj preko Vidma do Strug zgrabili za puške in se odločili za borbo proti uničevalcem našega ljudstva.

V Dobrem polju sem izstopil. Noč je že bila, zato sem bil še bolj presenečen, ko so me fantje s puškami ustavili in legitimirali. Ni šala, fantje so me kar resno premetirali in se niso zmenili za moje izjave. Hotel sem se malec pošaliti, pa mi je postaven kmečki fant odločno zabrusil: »Veste, mestnim škricem, ki so iz delomirnosti prihajali na deželo in nam oznanjali komunistični paradiz, prav nič ne verjamemo! Boste že oprostili!«

Razumel sem jih in zato nisem oporekal. Kmalu smo bili v vasi. Šele, ko so se prepričali, da nisem vohun, so postali ljubeznejši in mi na prošnjo dovolili vstop v njihovo taborišče.

Kdor bi videl trda ležišča na slami in resne kmečke fante, red v njihovih prostorih, ne bi niti malo podvomil, da se ti fantje bore za dobro stvar.

Kmalu sem bil s fanti v razgovoru. Dozdevalo se mi je, da ne odgovarjajo samo meni, temveč vsem onim, ki se niso spregledali, in tudi onim, ki bi hoteli na račun samomikle kmečke samozvesti delati svoje načrte.

Poveljnik mi je pripovedoval o mučnem iskanju žrtve, veliki fantovski požrtvovalnosti pri zasledovanju partizanskih tolpe, ki so se pred kratkim klatile okrog Dobrega polja in okolišnih vasi, ubijale, ropale in kradle.

»Veste, tako mi je dejal postaven kmečki fant, ko sem govoril z njim, če bi videli vaši ljubljanski purgerji in kavarniški postopači in idejni gofijači malo te groze, kot smo jo mi, bi se ne čudili, da smo zgrabili za orožje.

nam je, da ohranimo naše domove in da ščitimo naše družine,

ki so jih komunisti morili kar v procesijah preko vse dežle.

Osem je odbila ura in fantje so odhajali na stražo. Poveljnik jih je razdelil v skupine, ki so šle na položaje. Vse je bilo tako disciplinirano, da sem se kar čudil. Naš pošten slovenski fant je miren, toda gorje, če mu kdo kali ta mir in ga vznemirja pri delu, ki mu je poleg družine vse!

Četa fantov je ostala v vasi in se razvrstila v patrole, ostali so šli na zasede. V temi smo sedeli in vodnik skupine, ki se je udeležil čistilnih pohodov v bližnjih gozdovih, je živahno pripovedoval o delu in uspehih posameznih straž zadnje dni.

AMARO "1918"

GRENAK "1918"

Isolabella

VERMUT BIANCO

BELI VERMUT

S. S. VAN DINE:

Skrivnostni tekač

Kriminalni roman

Popoldne tistega dne, ko se je odigral zločin, je mrzlično iskal ono slovo, ki je bil zločin. Zločin je bil zločin, brisal krvave sledove na tleh v dvorani za sestanke pri Dillardovih. Iskal pa jo je zaman. Istočasno je ob navzočnosti več veslačev iz Policijskega laboratorija nadaljeval s podrobno preiskavo v pritličju Millardove hiše in na strelišču v upanju, da bi se kaj notege zasledil. Pa tudi tu njegova vrneta ni imela sreče. Vse je bilo le še bolj zavito v temo. Edino, kar je ugotovil, je bilo, da je bil morilec skušal zabrisati krvave sledove in nekoliko premaknil vlaknasto preprogo, da bi te madeže zakril. Toda vse je tako kazalo, da tudi to odkritje ni bilo bogve kako pomembno.

Mrliški spis, ki ga je sestavil dr. Doremus, je potrjeval domnevo, da je bil Robin umorjen v dvorani za sestanke in da je morilec njegovo truplo šele potem zavlekel na strelišče. Mrliški ogled je pokazal, da je bil udarec na lobanji zadan s težkim topim predmetom, za katerim pa nikjer ni bilo mogoče najti kakšnega sledu. Svojevrsna poškodba na lobanji

je povsem izključevala možnost, da bi jo umorjenec dobil pri tem, ko je z glavo treščil ob tla.

Beedle in Pyne tudi pri ponovnem zaslišanju nista povedala ničesar določenega. Zlasti Pyne je še naprej trdno vztrajal pri svoji razlagi: vse dopolnje, je dejal, da se je mudil v Arnessovi sobi in jo zapustil le za nekaj trenutkov, ko je šel v shrambo za perilo. Hišnik je potem znova odločno zanikal, da bi se bil trupla kaj dotaknil, ali da bi pobral lok na strelišču, ko je šel tja po profesorjev naročilu iskat Sperlinga. Vendar pa narednik ni verjel v zanesljivost teh Pynejevih izpovedi.

Preiskava je bila izvedena tudi še po številnih drugih hišah ob Cesti 75-a, a bila je brezuspešna.

Heath je dal raziskavi tega zločina še večji obseg, s tem da je zbral podatke o vseh osebah, ki bi utegnile biti v stvar kolikšaj zapleten. To pa ni bilo tako težko, kakor bi morda kdo mislil, kajti preteklost teh ljudi je bila precej splošno znana. Ugotoviti pa ni mogel ničesar, kar bi vsaj oddaleč

23

posvetilo s pravo lučjo na zverinski umor. Skratka, po celotni tednu mrzličnih raziskavanj je vse ostalo tako kot prvi dan, zavito v nepojmljivo skrivnost.

Sperlinga, kakor sem že dejal, niso izpustili. Spriči njegovega priznanja ga ob takšnih okoliščinah tudi res ni bilo mogoče izpustiti. Preiskovalna oblast pa je prav tako odredila, da se vsi vsak postopek, ki bi ga obremenjeval, vse to pa v pričakovanju, da bo nadaljnji potek preiskave prinesel na dan kaj novega.

Tudi Markham, ki mu je Heathov zgled dajal pobudo, je nadaljeval s ponovnim zaslišanjem Dillardovih, ker je upal, da bo odkril kaj takšnega, čemer dozdaj niso računali, oziroma česar se niso vedeli. Tudi Druckerjeva gospa je bila znova zaslišana. Pardece je moral pismeno in pod prislogo ponoviti svoje prvotne izjave o tem, kar je bil videl s svojega okna.

Grbasti Drucker je pri ponovnem zaslišanju nekoliko spremenil svoje prvotne trditve, zlasti glede tistega krika, ki ga je bil slišal iz materine sobe. Dopustil je namreč možnost, da se je bil lahko tudi zmotil, tisti krik je na vse zadnje lahko prišel tudi od drugod, na primer s ceste. Kaj določenega ne bi bilo mogoče o tem trditi. Vsekakor pa da se spominja, da je tedaj, ko je šel iz svoje delovne sobe in je prisluhnil pri vratih materine sobe, slišal peti čisto po tistem

lepo Humperdinckovo otroško pesem: »Hänsel und Gretel, kar je vsekakor pričalo, da stara gospa tisti trenutek ni bila preveč vznemirjena. Ko je Markham spoznal, da iz Druckerjeve more nitičar izveči, je svojo pozornost, prav tako kakor vsi drugi, posvetil izključno le Dillardovi hiši.

Kar pa zadeva Vanceja, je bilo jasno, da so bile vse njegove misli zatopljene v skrivnost tega nenavaden zločina. Zdaj je bil že popolnoma opustil misel na prevajanje Menandrovih odlomkov. Duhoviti raziskovalec je postal ves razborit, naravnost miren. Vsak večer je imel navado po cele ure presedeti v svoji delovni sobi ter prebirati ne več knjig, ampak arheološka dela, temveč dela, ki so obravnavala dušeslovna in kriminalna vprašanja. Še več! Nekoč sem ga celo videl, da je prebral neko sahovsko knjigo.

V nedeljo, osem dni po Robinovem umoru, mi je dejal:

»Joj, Van, stvar je neverjetno zamotana. Z navadnim načinom preiskave ne bi prišli prav nikamor. Vprav zato, ker je tako strašno otroška in bedasta, ni prav nič podobna kakšni običajni preiskavi. Niti misli ni, da bi se bil zločinec zadovoljil s kakšnim posebnim pogumom. Vse prej moramo biti prepričani, da se bomo kmalu morali zanimati za nekaj drugega. V resnici mislim, da je nora in izpričena domisljija, ki si je zamislila svoj prvi

zločin, nenasitljiva, tako da zdaj kuje gotovo že drugega...«

Vance je pravilno prerokoval. Naslednje dopoldne, ko smo se okrog pol dvanajstih podali v Markhamov urad, je bil okolišni upravnik zelo slabe volje, pri njem pa je bil Heath, ki je preklinjal, ker ni mogel odkriti niti najmanjše zanesljive stvari v zvezi z umorom.

»Vse je kakor bob v steno,« je odgovoril narednik na Vancejeva vprašanja. »Niti sence sledu ni nikjer. Ni mogoče ugotoviti niti nagiba, niti kakršnega koli tehtnega vzroka za ta zločin. Edino, kar bi človek še nekam razumel, bi bila Sperlingova zavist. Zdaj pa, ko se zdi, da se je Sperling le lagal ter prevzel tujo krivdo nase, vse govori za to, da gre za nevidnega zločinca, ki je po zraku prišel nad svojo žrtve in potem spet odletel, ne da bi pustil za seboj kakšno sled... To je nekaj blaznega!«

»Morda pa se nam bo, gospod narednik, počasi le kaj posrečilo. Počakaj, bo treba malo.«

»Da, to je že res, toda med tem izgubljam čas in glavo. Čudne stvari se gode v New Yorku. Danes dopoldne je bilo policiji na primer sporočeno, da so našli neko truplo v Riverside Parku, nedaleč od Ceste 84-a. Gre za nekega Sprigga, mladega človeka, ki je bil ustreljen s samokresom. Ko so mrtveca preiskali, so našli pri njem denar in vse njegove osebne stvari.

7.

Pastirček je spal in sanjal prelep sen; zopet je bil na paši ob bistrem pohorskem potoku, preko katerega se je nekoč položilo podro deblo. In sredi te brvi je stal prelep jagnjič, bel ko snežinke božičnih poljan, okrog glavičke pa mu je sijalo sonce. Bil je tako lep, da je pastirček kar zazijal ter se zagledal vanj, saj takega ni imel v svoji čredi, v ovčjem tropu.

8.

Tedaj se jagnjič prestopi, obrne na okroglem deblu, z glavičko pa mu miga in ga vabi za seboj na ozko pot, pastirsko stezico, poraslo s trnjem in ostrogo.

Kar se beli jagnjič zaplete v trnje, bleji in bleji ter ga kliče, da mu pomore iz trnja, ker sam ne more nikamor več.

Tedaj pastirček steče po podrtem deblu čez planinski potok.

V krajih s prirodnimi vodovodi na Kočevskem

Nekatere vasi imajo vodovod kot v mestu — Vse to pa nudi ljudem narava sama

Kočevje, 21. novembra.

Kočevska je izrazito kraška značaj. Zemlja je olna škrljavecev in laporja. Med temi se tvorijo večkrat tudi posebne vrste beli lapor, tako imenovani miloniti.

Tokrat nekoliko o tem važnem kamnu, brez katerega bi kočevske vasi imele še več težav s preskrbo vode.

Kaj bi počela vas Škrilj, če ne bi imela tega milonita? Tako pa ima lep vaški vodovod z napajalnim in z vodnimi pipami po vasi. Tu je Higijenski zavod dobil boljše zajetje v višini 530 m. Podobno je tudi z vasio Moravo, ki ima zajetje prav tako v neodkritih škrljavih. Tudi tu imajo vaški vodovod in vaska napajalica z zdravno pitno vodo ter še v vasi privatni plavalni bazen. Tudi zajetje v Novih Lazih je na isti osnovi. Tu je kar v vasi več izvirov. Podobno je pri Kočevski Reki, pod vasio s potokom Rečico, ki kmalu pod vasio ponikne. Žal, da je ta potok pod vasio kakih 40 m. Dnevno morajo ljudje z živino voziti v sodih iz te globine vodo, zlasti pa v času, ko usahnejo studenci. Težava je tudi zaradi tega, ker tu ni električnega toka, s katerim bi si lahko pomagali in bi bila brez kakih posebnih težav voda v vasi. Toliko bolj je srečna vas Gorenica, ki se že dolgo časa ponosa z vodovodom brez sesalnih in dvigalnih naprav, ker leži vas v terasasti obliki pod kamnito steno, visoko 1080 m. Izpod te stene izvira potok, ki se lovi v bazene, iz njih pa vodijo cevi v hiše. Kakor v mestu! Tudi vas Koprivnik ima močan izvir na severnem koncu vasi. Cevi so položene v vasko hidrante. Sosedna vas se mora seveda zadovoljiti samo z napajalno lužo v manjši kraški vrtiči, v kateri zadržuje vodo ilovica. Kdo bi si mislil, da imajo še na planoti kočevske Male gore nad vasio Staro brezje v višini 850 m močan vodni izvir, ki ga vaščani v terasastih bazenih, ograjenih z glino, love za vasko uporabo. Eden jim služi za napajanje živine, drugi za pranje in še tretji, ki leži še nižje, za rezervo.

Kolika romantika! Na Planini so si vaščani zgradili v višini 800 m posebne vodohrame in v nižje ležečo vas napeljali v hiše vodo ter imajo pipe kot v mestu.

Tako so ljudje v takih krajih neodvisni in jim vsaj za taka dela ni potrebno prositi podpore drugod. Tako vidimo, da je prepustajoči apnenec za te kraje res dobrotar. Pa ne same to! Ti kraji so romantični, polni lepote. Pojdite

samo iz Kumrove vasi v Svetli potok. Že sam pogled na Svetli potok, cerkev na hričku, romantično razjedena dolina, visoko gori izvirajoči potoki, ki se združijo v potok, ki šumi in se v brzicah spušta po hribu, da more po kraškem apnenecu zopet v zemljo. Oko si odpočije od kraške enoličnosti. Ali ni podobno pod razvalino Kostel in v okolici Brezovice? Prav tako je na Zigmarih in v okolici Sodražice s potokom Bistrico ter v okolici Nove Štifle, Ravnega dola, Sv. Frančiška s potokom Sajevecem. Ribnica v najbližji okolici niti ne pozna kraškega sveta, saj Bistrica ponikne v Gorici vasi, Ribnica s Sajevecem pa pri Dolenji vasi.

Lepi so ti kraji in narava sama jih je obogatila s posebnostmi, ki služijo delovnemu ljudstvu. Lepi in svojevrstni po svojih temnih gozdovih, bogati po svojih naravnih krasotah in kopistih prednostih, vse to, pa je Bog obdaril ljudi s tem, da ljubijo to zemljo in jo pridno obdelujejo.

Šport

Pred 8. kolom drž. nogometnega prvenstva

Prihodnjo nedeljo se bo zavrtilo 8. kolo v italijanskem državnem nogometnem prvenstvu. Moštva bodo postavljena pred nove naloge, klubski navijači bodo spet nervozni in nestrpno čakali, na konce tekem, da se bodo potem za teden dni pomirili; nekateri bodo žalostni radi neuspehov, prav toliko pa bo veselih. Na nedeljskem sporodu bo nekaj važnejših tekem in tudi nekaj mestnih derbijev. — Veliko tekmo bodo lahko gledali Benečani, ko bodo njihovi tolkli orehe s sosednjimi Triestinci. Oba kluba sta v prvenstveni tabeli bolj pri kraju. Cisto nejasno je, kdo bo tekmo dobil, saj obe moštvi slabše vozita v prvenstvenem plesu kot lansko leto. Kar se Triestine tiče, bi ji skoraj prerokovali letošnji večni remis. Venezia pa ima prednost domačega igrišča in gledalcev. Tudi to precej pomeni v nogometni tekni. — Torino bo imel v gosteh Milano. Torino je moštvo, ki vedno bolj sili v čim tesnejšo družbo Livoran, ki je za zdaj še trdno na prvem mestu. Menimo, da bodo domačini v tej borbi zmagali. — Ostra bo tudi tekma med Atalanto in Fiorentino. Obe moštvi sta precej izenačeni in v tem

smislu bo potekala tudi tekma. — Velik derbi bodo gledali tudi v Rimu. Lazio in državni prvak Roma se bosta spogledala. Roma je dozdaj slabo šla, Lazio pa je borbeno enajstotica, ki se ne bo dala kar tako. Napak bi bilo, če bi predvidevali izid te tekme. — Nevarni Bari, letošnji novinec v A razredu, in ki mu je uspelo preteklo nedeljo odvzeti celo točko vodečemu Livornu na njegovem igrišču, bo imel doma tokrat gosta iz Milana. Juventus mu bo stal nasproti. Če se ne motimo, bodo zmagali domači in se pomaknili še bolj v ospredje. — V Milanu bodo gledali tekmo med domačo Ambrosiano in vodečim Livornom. Po računih na papirju moremo reči, da bodo zmagali spet oni s prvega mesta. Ali bo morda Ambrosiano uspelo zaustaviti zmagovalni pohod Livorna v letošnjem prvenstvu? Bariju je to le na pol uspelo, kaj če ne bo v nedeljo to Ambrosiano visto? Livorno se bo na vsak način potrudil, da bo spravljal spet obe točki in se še bolj trdno vsidral na čelu tabele in se s tem še bolj oddalnil od klubov, ki mu tako vneto sledijo. — Eno pa lahko rečemo za nedeljo. Namreč to, da bodo tekme lepe in tudi na iznenadenja moramo biti pripravljeni.

Mars : Dopolavoro

Jutri bodo v Ljubljani odigrali zadnjo letošnjo nogometno tekmo. Pomerili se bosta enajstotica Marsa in Dopolavora. To bo drugi del pokalnega turnirja, ki ga je priredil Dopolavoro tobačne tovarne. — Mars in Dopolavoro sta se plasirala v finale in jutri bodo na zelenem polju odločili, kdo zasluži lepši pokal, ki ga je klub namenil zmagovalcu. Po računih na papirju bi zmago pripisovali Marsu, ki je v letošnjih igrah pokazal solidno znanje, vendar pa nikakor ni, da bi podcenjeval jutri svojega nasprotnika, ki se zna boriti tako, če je treba, kot le malo kateri ljubljanski klub. Tehnika in povezanost bo jutri naletela na srčnost. Kdo bo zmagal, bo pokazala jutrišnja tekma, ki bo vsekakor lepa in borbeno. Gledalci bodo prav gotovo prišli na svoj račun. Po zadnjem obvestilu bo na sporedu samo navedena tekma, katere začetek je določen na 15 uro. Tekma bo, kot vse zadnje, na lepem stadionovem igrišču.

*

Zima je že v deželi in prijatelji zimskega športa bodo spet prišli na svoj račun. Hokejisti in smučarji bodo prišli do besede. Nemčija in Švica se dogovarjata za mednarodno hokejsko tekmo, ki jo bosta predstavništvi odigrali 20. decembra ali pa 31. januarja, kot so se domenili. — Tudi nemški hitrostni drsalci se bodo že takoj od začetka sezone pomerili z dobrimi Norvežani. Drsalci bodo v Oslu in steer 10. in 11. januarja. Da športna poročila ne bodo manjkala bodo že poskrbeli zimski športniki.

Ljubljana

Koledar

Sobota, 21. novembra: Darovanje Marijino; Gelazij, papež; Kolumban, opat; Heliodor, mučenec. Nedelja, 22. novembra: Cecilija, devica in mučenica; Filemon, mučenec; Pragmacij, škof; Maver, mučenec.

Obvestila

Nedeljsko zdravniško službo bo opravljala od sobote od 20 do ponedeljka do 8 jutraj mestni zdravnik dr. Debelak Gvido, Bleiweisova c. 62.

Nočno službo imajo lekarne: v soboto in nedeljo: mr. Sušnik, Marijin trg 5, mr. Deu-Klanjšček, Gosposvetska c. 4 in mr. Bohinec ded., Cesta 29. okt. 31.

V ponedeljek, dne 23. t. m. bo zopet pomemben dogodek v koncertnem življenju našega mesta. Simfonični orkester, ki ga sestavljajo člani ljubljanskega radijskega in opernega orkestra, bo izvajal pod vodstvom dirigenta D. M. Sijanca svoj drugi letošnji simfonični koncert z izredno pomembnim sporedom, ki obsega Beethovnovo Tretjo simfonijo, Cherubinijevo uverturo Anakreon in Smetanovo pesnitev Iz čeških logov in gajev. Po zaslugi naših poštvalnih in za plemenito nalogo vnetih orkestrskih članov bomo imeli letos izredno bogato simfonično koncertno sezono, ki nam bo dala vpogled v simfonična dela raznih literatur, s posebnim poudarkom tudi na domača dela. Občinstvo prosimo, da zasede nekaj minut pred 18 koncertno dvorano, da bo tako mogoče točen začetek ob 18 in tudi pravočasen konec ob 19.15. Koncert bo v veliki unijski dvorani in so vstopnice za njega v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

Ker je bil prof. in akad. slikar g. Ivan Vavpotič preteklo nedeljo zadržan, bo imel vodstvo po razstavi v Jakopičevem paviljonu jutri, 22. t. m. ob 11 dopoldne. Pridite vsi, ki se zanimajo za slovensko moderno likovno umetnost. Razstava je odprta dnevno od 10 do 17. Pohitite z nakupi.

Čevljarske mojstre iz Ljubljane in bližnje okolice obveščamo, da morejo dobiti na obrtniške bone še nadaljnjo količino sukanca, kakor so jo prejeli nakazano ob prvi razdelitvi.

Ljubljansko gledališče

DRAMA:

Sobota, 21. novembra ob 16: »Očenaš«, Izven.

Nedelja, 22. novembra ob 10.30: »Sneguljčica«, Mladinska igra. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. — Ob 15: »Deseti brat«, Izv.

OPERA:

Sobota, 21. novembra ob 16: »Slepa miš«, Opereta.

Krstna predstava, Red Premierski. Nedelja, 22. novembra ob 15: »Slepa miš«, Opereta. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

ROKODELSKI ODER

Nepozabna ostane vsakemu gledalcu srčkana porednica Roksi, z njenimi dražestnimi domisleki, ki povzročajo njenim staršem neprijetno zaskrbljenost, a končno razvežejo vse dejanje v lepo idilo družinske sreče. Jutri, v nedeljo ob pol 5 popoldne bo »Roksi« zopet žvrgolela na Rokodelskem oderu.

EIAR — Padio Ljubljana

Sobota, 21. novembra, 7.30 Pisana glasba — 8. Napoved časa — Poročila v italijanski — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenski — 12.45 Operetna glasba — 13. Napoved časa — Poročila v italijanski — 13.15 Pet minut gospoda X — 13.20 Lepe pesmi od večerj in danes — orkester vodi dirigent Angelini — 14. Poročila v italijanski — 14.15 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec — Glasba za godalni orkester — 15. Poročila v slovenski — 15.15 Pokrajinski vestnik — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Prikljubljene pesmi, vodi dirigent Zeme — 17.35 Koncert violinista Ferraguzija — 17.35 Juvan M.: Kako ohranimo cvetice pozimi — predavanje v slovenski — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Pesmi in napet — 20. Napoved časa — Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski — 20.45 Lirična prireditve družbe EIAR: Bizet: Carmen — V odmorih predavanje v slovenski — zanimivosti v slovenski — poročila v italijanski.

Krmilno peso, rumeno korenje, repo za ribanje prodaja Gospodarska zveza v svojem skladišču v Maistrovi ul. št. 10. Od ponedeljka dalje, t. j. 23. t. m. pa prodaja rumeno korenje in repo za ribanje tudi na mesarskih stojnicah na Pogačarjevem trgu pri Ovirku.

Za rumeno korenje prevzame vagonaska in manjša naročila Gospodarska zveza — Ljubljana, Bleiweisova št. 20.

A D'ENNERY:

DVE SIROTI

Takoj so se navzoči razdelili v dve vrsti in pustili, da je med njimi korakala mladenka, ki je imela povešene oči v znak sramežljivosti.

Igrala je čudežno deklico, ki je bila nagrajena za svojo čednost. Vsi so ji ploskali. D'Estrées, ki se je šel med obudovalce deklice, se je vrget na kolena in poljubil venec pomarančnih cvetov, ki so obdajali njen pas.

Takoj so se stvorile skupine, ki so se razile po vrtu. Najštevilnejši sta bili skupini okrog Julije in okrog umetnice, ki ji je bilo ime Florina.

Ti dve deklici sta se vsedli na gugalnico, D'Estrées in Mailly pa sta tekmovala, kdo bo gugalnico višje pognal.

Nenadoma pa se je zaslislal ropot kočije. Vsi so se obrnili proti vходу in takoj se je tudi zaslislalo bučno ploskanje Markiza de Presles, ki se je bil vrnil s svojega nadzorovalnega pohoda pri Novem mestu, je službeno vstopil v vilo po dolgem času, ki ga je moral prebiti na posestvu svoje stare tete.

De Presles se je priklanjal, ganjen nad sprejemom, in takoj ukazal, naj prinese šampanjca, da bodo tako naredili uvod v slavlje.

Florina in Julija sta se mu predstavili in se priklonili. De Preslesu je njuna obleka močno ugajala.

»Dobro, do določene ure sem na razpolago. Toda po polnoči... naj se reši vsakdo, kakor se more. Ludi bodo pogasene in zavladala bo tema.«

Ploskanje je pozdravilo to izjavo, ki je pomenila zopetno uvedbo starih dobrih navad, ki so jih upoštevali pri nekdanjih razvratnih prireditvah.

Medtem ko je orkester, skrit za gostim vrtnim zelenjem, zaigral uvodno plesno skladbo, sta se Florina in Julija pripravili, kajti slednja je hotela balerno točko, ki je bila preveč utrudljiva, prepuštili tovarišici, ki pa tega ni hotela sprejeti.

»Ali si videla, če je tukaj mogoče vitez de Vaudrey, kaj?« je vprašala razdražena Julija.

Florina se je, namesto da bi odgovorila na vprašanje, ozrla okrog.

»Saj res! Nikjer ne vidim svojega malega kavalirja! Markiz, ali ga morebiti niste povabili?«

»Da ne bi povabil svojega najboljšega prijatelja? Kaj pa misliš, srček! Boste že videli, kako bo kmalu tukaj on in neka druga oseba...«

Takoj se je okrog njega sklenil krog in vsi so prosili za podatke o tej osebi, neznani osebi, ki jo markiz tako nestrpno pričakuje.

Ko je de Presles uvidel, da je pozornost vseh navzočih obrnjena na tisto, o čemer je sprožil pogovor, je začel pripovedovati zgodbo od kraja.

Najprej je pripovedoval, kako dolgočasni dnevi so bili na posestvu stare tete, ko je moral igrati z njo na karte, da ji je delal zabavo. Iz oči poslušalcev se je bralo sočustvovanje za tako dolgo mučniško trpljenje ubogega markiza. Ko pa je rekel »danes pa se začenja moja lepa pustolovščina«, so se njihovi obrazi spreminili.

Z obiljem podrobnosti in z lepim pripovedovalnim darom je začel de Presles pripovedovati o srečanju s Henriko in o presenečenju, ki ga je doživel nad mladostno lepoto tega dekleta. Končal je svoj slavonski obljubo, da bo »neznana princeska«, kakor jo je bila nazvala Florina, čez kratek čas prišla v goste v vilo »Dober zrak«.

Tisti hip se je zaslislal močan trušč od vhoda, kjer so stali čuvaji.

V skupini, ki se je bližala družbi povablencev, se je dvigal mož, oblečen v razkošen kraj, ki je mahal z rokami, pa so mu strežaji hišnega lastnika zaman poskušali zaviti pot.

»Rad bi govoril z vašim gospodom,« je dejal neznanec z močnim glasom, tako da ga je lahko slišal vsakdo.

De Presles je stopil naprej in vprašal, kaj bi ta vsiljivec.

»Jaz sem Picard, gospod, strežaj viteza de Vaudreya.«

Zadostovalo so te besede, kajti markiz je dal čuvajem znak, naj se umaknejo in naj pustijo strežaja naprej.

Picard ni bil običajni strežaj, ki bi vedno stal v predurju in najavljal obiskovalce, niti ne, da bi med pojedinami stal za stolom svojega gospoda, pač pa je bil vitezov zaupnik in je vitez njegove največje premoženjke »pošteval«.

»Torej, ali vitez ne more sam priti na slavnost?«

»Tako je, gospod, prav tako.«

Občutek neprijetnosti je spreletel markiza, ki si je tako želel prisotnosti mladega prijatelja na svoji zabavi.

»Pa zakaj ne?«

»Ima preveč dela, gospod. Resnično vam povem, da mi danje čase vitez povzroča mnoge skrbi.«

Gostje so sklenili krog okrog predznega strežaja, ki je kritiziral svojega gospoda in se pritoževal nad njegovim življenjem.

»Daj, da slišimo, dragi Picard, kakšne so pritožbe, ki jih imate proti Vaudreyu?«

Vprašani je zakašljaj, da bi popravil svoj glas, nato pa začel:

»Torej, gospod vitez je bolan.«

»Bolani?«

Florino je zbolela ta beseda, kajti poprejšnji večer je videla viteza ob sebi, pa se ji je zdel popolnoma zdrav.

»Piše!«

»Da, sprejema določene ljudi, kakor sta Diderot in Beaumarchais, vse samo ljudi, ki bi jih jaz rajši videl v ječi. Najprej razpravlja z njimi, potem pa pisari. Pa še več... njegovi upniki...«

»Njegovi upniki...?«

»Redno jih izplačuje.«

Cel zbor protestov se je dvignil ob tej novici. Plemenitaš, ki plačuje svoje dolgove! Nezaslišana stvar!

»Kaj je ubogi vitez znorel?«

Picard je vzbujal videz potrnosti. Opazil je učinek, ki so ga njegove besede naredile na navzoče in je hotel, da bi se ta učinek še stopnjeval ob izrazu njegovega obraza, obraza presumenega služabnika.

Končno je de Presles, ki je hotel biti tolačen vseh navzočih, vprašal:

»Ali se sploh da razumeti, zakaj vitez ta večer ni mogel priti?«

»To vam bom povedal jaz, gospodje! Je zaklical nek glas, ki je prihajal spodaj z vrta.«

XVIII.

Vsi se so obrnili v smer, odkoder je prihajal ta glas in spoznali so viteza de Vaudreya ter ga pozdravili.

»Prihajate ravno o pravem času, vitez,« je dejal markiz in ga prijel za roki, »grdo govore o vas.«

»Kar nadaljujte, gospodje, me nič ne boli.«

Florina je stopila predenj in s priznanim pogledom pomolila roko do njega, da jo je s prožno kretnjo poljubil.

Perzijski šah samuje na otoku Sv. Helene

Trpka usoda perzijskega vladarja, ki so mu Angleži pripravili vse drugačno usodo, kakor pa jo je pričakoval

18. avgusta 1907 sta si London in Petrograd razdelila vplivnostni področji in razpadajoči državi »srebrnega leva«. Medtem ko so ruski in angleški vojaki drli v Perzijo in so prvi hiteli osvajat in pobirati tisto, kar se jim je na oko zdelo najlepše in najprimernejše, pa so drugi, Angleži, planili na pomorska oporišča in petrolejska ležišča, ki so eno največjih perzijskih bogastev. To je bil tudi znak popolnega razkroja Perzije. V notranjosti je vladal nered in razprtje, tujci osvajali pa se za varnost in redno življenje domačinov niso prav nič brigali. Tako so se začele po deželi potepati številne roparske tolpe, ki so bile ljudem v strah in trepet.

Usoda malega med dvema velikima

Domača vlada, ki je prišla na krmilo, je bila le igračka v rokah obeh velikih mejašev Anglije in Rusije. Ko so prvi glasovi o izbruhu svetovne vojne prispeli v Teheran, ki je glavno mesto Perzije, je domača vlada sklenila, da bo zanj najboljše, če se nasloni na neutralnost. Očitno se je tedaj mladi šah skušal delati kakor da sploh ne ve, da sta prava varuha njegove države Rusija in Anglija. Toda ta zvijača se mu ni obnesla. Rusija je poslala v severne dele nove divizije, Turčija pa je začela korake proti Teheranu od zahodne strani, dočim so Angleži pritiskali od juga. Kakor da vse zmede še ni bilo dovolj, pa se je tedaj ojunčil nemški generalni konzul Waemus, ki je zbral okrog sebe nekaj bojevitih plemen in začel na svojo roko vojskovanje in se vojskovali proti vsem. Ta mož, ki ga štejejo med poslednje velike pustolovce, je kmalu padel v krvavih bojih v Kurdistanu.

Vzhodnjaška nerazumljivost

Ko pa je revolucija preplavila ruskega velika, na so se razmere v Perziji začele obračati na boljše. Vendar je še vedno ostal varuh, ki je bil sedaj sam, to je Anglija. In ta varuh višji perzijski družbi ni bil po godu, ker je hotel uvesti red. Angleži so namreč sklenili, da bodo uvedli v Perzijo red, ki pa naj bi koristil seveda le — njim. Toda Orijent je poln presenečenj, ki jih zapadnjaki ne razumejo. Nekega lepega dne je angleški general dal prijati znanega razbojnika, ki je plenil po cestah. In kaj se je zgodilo? Pride ti perzijski guverner pokrajine Isfahan in zahteva, da se razbojnik izpusti. Rekel je, da ima razbojnik vso pravico ropati na cestah do Isfahana. On sam, gospod guverner, so mu dali to pravico in mu dajali za plačilo po eno tisoč mesečno in po nekaj odstotkov naplenjenega blaga.

Toda v hribovju se je zbrala posebna družba, ki si je nadela naslov »Zveza vernih in zvestih«. Svoj sedež je imela v Aserbejdžanu. Vodil jo je neki Mirza Kučuk kan. Nekega dne se je ta mož pojavil na nekem trgu in zahteval od ljudi molk. Ker so ljudje o njem govorili, da ima zveze z Allahom, so umolkli. Tedaj je govornik dejal:

»Sonce vzhaja na zahodu. Vidim ga: na zahodu vzhaja!«

Nihče ni razumel, kaj je hotel s tem povedati, toda zagonetnost tega stavka je ogrela k tajinstvenosti nagnjenosti ljudi. Dobil je naenkrat mnogo pristašev. To so bili »Gozdni bratje«, ki so sklenili, da si ne bodo strigli ne nohtov niti brad, dokler ne bodo vsi verniki edini in slojni. Toda general Dustererville mu je dal dober nauk in postrelil veliko teh upornikov. Tedaj je Kučuk kan takoj pokazal, da ima v sebi diplomatsko žilico, čeprav se ima za muslimanskega svečenika. Postregel si je nohte in brado in začel klicati Sovjete na pomoč. Rusija je bila radostna, ko se ji je ponudila nova prilika, da lahko vtake svoje prste v tujo državo. Mornarica belih se je nenadoma vsidrala v pristanišče Enzeli ob Kaspiškem morju. Rdeči so jo zasledovali, bombardirali so mesto in britansko posadko, se izkrcali in vpostavili novo vladno, ki ji je načeloval Kučuk kan. V Teheranu pa so bojevi in elatni prvaki in veljaki začutili, da se ji majo tla pod nogami in so začeli klicati na pomoč Angležev. Ti pa niso imeli nobene posebne volje, da bi se borili, temveč so dali svojo podporo perzijskim kozakom, da so nastopili proti rdečim. Toda bojna ereča je bila naklonjena rdečim. Kmalu nato so se po vsej severni Perziji razlele Kučukove tolpe. Toda daleč niso prišli in nihče ne ve zakaj. Obilica plena jih je najbrže preveč zaposlila in jih tudi omrtvičila.

Nova zvezda vstaja iz zmede

Kmalu pa so v Teheranu pozabili na prejšnji strah. Nekega dne pa je meščane vznemirila no-

vica, češ da se bliža mestu številna tolpa pod vodstvom nekega Riza Kuli kana. Nihče ga ni poznal. Mož je dobil zvezo s kozaki, ki so se pri Kaspiškem morju bili z rdečimi. Postavil se jim je na čelo in odkorakal z njimi nad Teheran.

Riza kan je bil doma iz Mazenderana, v hribovitih predelih Perzije. Bil je kozak in se znal med njim hitro uveljaviti. Ne dolgo, pa je že postal polkovnik. Njegov pomagač je postal neki brezposelni časniki po imenu Sia Edin. Z njim sta vodila pohod proti prestolnici.

19. februarja 1921. se je Riza kan pojavil pred Teheranom. Preden so prišli odposlanci veljaškega stanu z denarjem, toda Riza kan ni hotel o podkupnini nič slišati. Zahteval je pregon Angležev in za sebe perzijsko vladno. Dobil je, kar je zahteval. V nekaj mesecih se je mnogokaj sprememilo. Mesto uradnega naslova »Rustem« je Riza kan postavil naslov »Ran«. S tem nazivom je hotel obeležiti novo dobo razcveta. Iz ministrstev so izginili vsi knezi in drugi sanjaški veljaki. Riza kan jih je vtaknil v ječo, njihovo imetje pa zaplenil v državne namene. Pogodba z Anglijo je bila razveljavljena. »Gozdne brate« je razgnal, mnoge pa dal žive sežgati. Rusija je takoj sklenila z novim gospodarjem nenapadno pogodbo. Sicer je Edin nasprotoval tej pogodbi boječ se, da boljševiki v primeru trenutne ne bi izdali Perzije, toda Riza kan si ni belil glave s temi vprašanji, pač pa je Eddina odslovil in se oklical za diktatorja. Uničil je upornike in potlačil glasove tistih, ki njegovega ravnanja niso mogli razumeti. Potem je udaril proti jugu in vrzel Angleže iz Hohamerra in končno je združil v svoji oblasti vso Perzijo.

Po vzorih Kemala Atatürka

Riza kan si je postavil za vzornika turškega Kemala. Tudi Perzijo je hotel preobraziti v zapadnjaško državo. Brezobzirno je zahteval, da se odstrani fes in da ženske zavzejo feredžo. Muslimanski svečeniki so proti temu dvignili glavo. Toda diktator jih je znal potlačiti. Ko pa je uvedel glasovanje o tem, ali naj se uvede republika, je bil poražen. Zato se je oklical za šaha in si nadal ime Riza šah Pehlevi. Perzija je bila svobodna, le neka pogodba je ostala še v veljavi, namreč pogodba o petroleju. Toda ta pogodba je dajala šahu visoke dohodke. Angležem pa majhne.

Ko je izbruhnila vojna v Evropi, je šah oklical neutralnost in izpovedal svoje navdušenje za Nemčijo. Potem pa je umolknil, kajti Angleži so se razpeli svoje mreže. Začeli so protestirati proti petrolejski pogodbi in zahtevali, pravico, da smejo angleška letala preletavati perzijsko ozemlje. Riza šah je že ostare. Dvajset let vladanja ga je omehčalo in utrudilo. Dolgo se ni mogel upirati in nazadnje je pristal na povelje, da mora zapreti vse pristase Osi v Perziji. Tako je odprl vrata svojemu sovražniku. In ko je tudi Rusija zalezla v vojno, je bil med njo in Anglijo dosežen sporazum o delitvi perzijskega ozemlja. Postavljena je bila zahteva, da mora Perzija dovoliti prost prehod četam in oskrbi, ki je bila namenjena v Rusijo. Riza šah je poskušal protestirati, toda prepozno. Ministri in visoki uradniki, ki so bili podkupljeni, niso hoteli izvrševati njegovih ukazov. Klical je na posvet generale in jih vpraševal, kaj naj stori, toda ti moške so mu svetovali, naj se ne upira. In kmalu so bili Rusi in Angleži v Perziji.

Danes pa sedi Riza šah na samotnem atlantskem otoku Sv. Heleni in premišljuje svojo usodo. Njegova usoda je podobna usodi velikega Napoleona.

Zdravstvena služba v moderni vojski

Moderna vojna s svojimi naglimi premiki in zelo raztegnjenimi bojišči zahteva kajpada prav posebno ureditev zdravstvene službe. Glede tega so v nemški vojski ukrenili vse potrebno, da bi ranjenemu vojaku čim prej in na najboljši način nudili prvo pomoč ter ga potem brž spravili na kraj, kjer bi mu primerna zdravniška nega lahko lajšala bolečine. Vojaške ambulance, ki v velikih razdaljah in obširnih pokrajinah pobirajo ranjence, so preskrbljene z vsem potrebnim. S posebnimi avtomobili se bolničarsko osebje vozi prav tja do prvih bojnih črt in zbira ranjence ter jih po-

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

107. Zdaj je Tigelin približal svoj lisičji obraz k cesarjevi mu ter mu hinavsko, kakor zli duh, dejal:

»Cesari Dejal si, ko bi razjarjen bog ugonobil mesto, mar ne?«

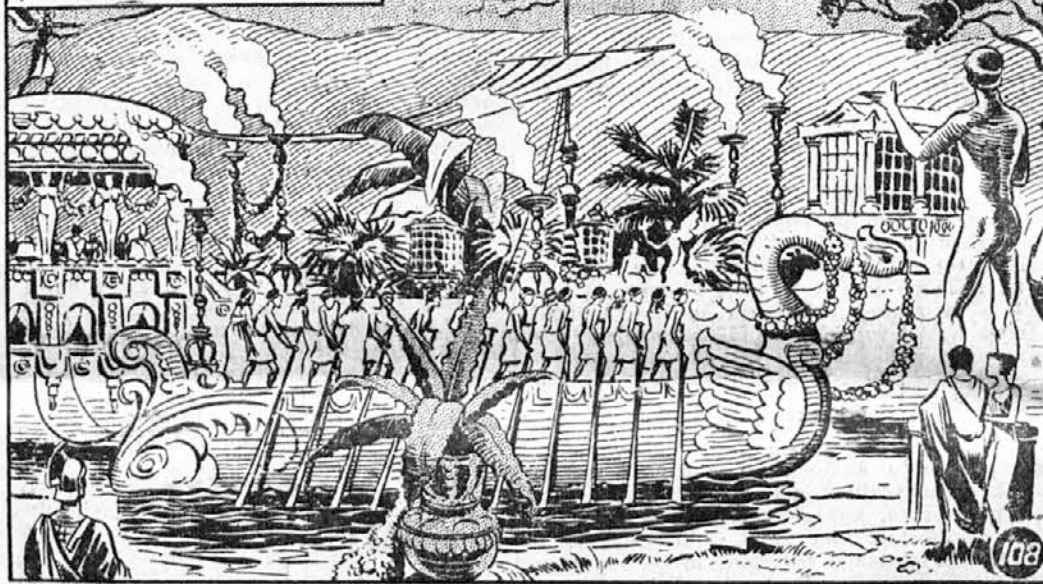
»Da, in kaj potem?«

»Mar ti nisi bog?«

Neron se je za trenutek zdrnil in oči so mu spet zablistele v blaznem prividu Rima, ki gori, ki se podira... Morda je že zdaj dozor v njem strašen sklep...

108. Gostija, ki jo je Tigelin priredil Neronu, ni imela para na svetu. Dohodki celih pokrajin so šli zanj, a velikemu cesarjevemu ljubimcu, ki je imel za tekmeča samo Petronija, se ni bilo treba ozirati na to. Sklenil je, da bo s sija-jem prireditve zasenčil vse tekmece.

Prostor za cesarja je bil na velikanskem splevu iz pozlačenih hlodov. Rob splava je bil obložen z velikimi pisanimi školjkami. Ladja je bila vsa porasla s palmami, lotosovim cvetjem in rožami, med katerimi so bili skriti vodometi z dehtečo vodo, kipi bogov in srebrne kletke s tujimi ptici. Splav je bil podoben otoku. Z zlatimi in s škrlatnimi vrvmi je bil privezan k ladjicam v podobi rib in labodov. V njih so sedeli ob veslih goli veslarji in veslarke.

laga na nosilnice. Brž ko jih potem pripeljejo na prvo bolniško postajo, bolnike pregledajo in zdravniki specialisti jim takoj posvetijo prvo pomoč. Vojake, ki so bili laže ranjeni, pa spravijo običajno v vojaške bolnišnice, ki so običajno daleč od bojišč. Tako bolniki, ki bi jim prevoz na vlak škodoval ali katerih rane zahtevajo takojšen kirurški poseg, ostanejo nekaj časa v majhni poljski bolnišnici. V zdravniški službi na bojišču je zelo važen tudi prevoz z letali. Nemški rdeči križ je za to ustvaril redno letalsko službo v velikem slogu. Prvič v zgodovini vojn rabijo letala v tako velikem številu za hiter prevoz ranjencev. Avtomobilske ambulance so tako opremljene,

da lahko sprejmejo osem bolnikov, ki ležijo, ali pa dvajset bolnikov, ki lahko sedijo. Službo opravljajo z velikansko naglico. Zanimivo je, da so ob priliki ofenzive na vzhodnem bojišču na vseh odsekih rabili več kot sto bolniških letal hkrati za prevoz ranjencev. Vsa letala so bila znane vrste Junkers (Ju 52).

Turska vlada je znova uvedla nadzirano gospodarstvo in omejitve porabe nekaterih življenjskih potrebščin. V kratkem bo vzpostavila prejšnji režim v poostreni obliki, ker se svobodna prodaja živiliških namernic ni obnesla tako kakor so si zamislili.

Skrivnostna Kitajska

Odhod iz Kitajske

Zhogom Peking!

Tientsin.

»Otresel sem si prah iz Pekinga,« je lahko reči, toda to predstavlja delo za ves večer.

Sovraštvo do tujcev.

Sovraštvo do tujcev je napačna označba za medsebojne spore in otroško trmoglavost med Kitajci in tujci. Pred kratkim je hotela neka naselbina popraviti neko cesto v Tientsinu, ki je do polovice pod kitajskim nadzorstvom. Kitajci so svoj del ceste z vojaštvom branili pred popravilom.

»Krik daljnega vzhoda:«

»Boy!!!«

Kormorani.

Kitajci vodijo v svojih ribiških džunkah s seboj kormorane. To so krotki, krofasti ptiči, ki se potapljajo in ki so dvakrat tako veliki kakor gosi. Prstan okoli vratu jim onemogoča, da sami ne požro rib, ki so jih ujeli. Ta prstan me spominja na naše zasilne davčne odločbe.

Zajci.

Kitajci ne jedo zajčjega mesa. Zajce smatrajo za nečiste živali. Kjer ni zapisano: »Ponesnaži ta kraj je prepovedano, narišejo Kitajci zajca. S tem hočejo povedati: »Kdor ta kraj ponesnaži, je umazan kakor zajec.«

Gosi.

Kitajci jedo račje pečenko, ne jedo pa gosjih pečenk. Gosi imajo samo za stražo. Pravijo da bolj zanesljivo pazijo na hišo kakor psi.

Zdravniki.

Kitajski zdravniki zdravijo s puščanjem krvi, s sredstvi za potenje in tajinstvenimi zdravili iz mamutovih kosti in tigrove masti. Njihov dober glas je v zamejstvu večji kakor na Kitajskem.

Kako majhen je tukaj, nam dokazuje naslednja zgodba iz Pekinga:

Nekoč je cesar hudo obolel in je poslal po zdravnika. Takrat je veljala postava, da je moral obesiti zdravnik za vsakega bolnika, ki mu je umrl, pred svojo hišo majhno svetilko. V Pekingju je bilo več starih zdravnikov, pred katerih hišami je viselo na stotine takih svetilk. In tako je cesar ukazal svojemu služabniku, naj pripelje zdravnika, ki ima na svoji hiši najmanj svetilk — po možnosti nobene. Kajti, si je mislil, ta bo prav gotovo najzanesljivejši.

Služabniki seveda niso mogli najti zdravnika brez svetilke, toda po dolgem iskanju so vendar našli hišo zdravnika, pred katero so viselo samo tri svetilke. Tega zdravnika so nato privlekli v palačo. Ta je dal cesarju piti neko mešanico in cesar je bil naslednje jutro že zdrav.

»Ti si sijalen zdravnik,« se mu je zahvalil, »in v tebe sem imel takoj zaupanje, ker so ti umrli samo trije bolniki. Le kako si to napravil?«

»Vzvišeni nebeski sin,« je odgovoril zdravnik, »svojo prakso sem šele včeraj odprl.«

FETIŠI.

Soul (Koreja).

Pred korejskimi vasmi stoje čisto leseni koli, v katerih gornji del so izrezljani groteskni obrazi ljudi. To je straža proti zlim duhovom, fetišji. Vsak večer jim vas žrtvuje škodlo riža.

Zapadni vpliv utesnjuje to, češčenje. Ubogi korejski kmetje vidijo izletnike, ki zasmehujejo te smešne kole in slišijo kako obsojajo misijonarji malikovalstvo. In ko je narod spoznal, da so njegovi fetišji brez obrambe tako proti zasmehovanju, kakor zmerjanju, je začel z dvomitvijo v njihovo moč in jih seka kakor les za kurjavo.

»Tujci,« pravijo, »so vendar mnogo pametnejši...«

Do tu bi bilo vse dobro. Kajti les za kurjavo je koristnejši kakor fetišji in z žrtvovanjem rižem je boljše nasiti otroka. Če bi se tujci zadovoljili nadomestiti češčenje fetišev s kako uravno vero, kdo ne bi bil s tem zadovoljen?

Smola je samo, da se tujci s tem ne zadovoljujejo.

Namesto starih fetišev prinašajo namreč nove.

Predvsem fetiš amerikanstva.

No, sicer obožujejo ta fetiš tudi milijoni naših rojakov (in sicer ravno tisti, ki se smatrajo za posebno prosvetljene). Ameriški tempo, ameriška preračunatost, ameriški zaslužek — to je nekaj glavnih punč iz njihove garniture fetišev.

Toda naš narod je po nekaj stoletjih lasnega premišljevanja obvarovan proti temu, da bi te fetiše slepo požrl s kožo in lasmi vred. Ta pridržek pa manjka naivnim Korejcem. Ti verjamejo na besedo, da je Amerika »od Boga izvoljena dežela« in ameriška ustava edina zveličavna oblika človeškega sožitja.

Oni verjamejo to kakor evangelij.

To je treba razumeti prav dobesedno, ker znaten del ameriških misijonarjev na Daljnem Vzhodu oznanja istočasno s prezbitersko, ali metodistično, ali katero koli ameriško vero tudi politični kult Amerike. Pogosto zastopajo tudi še kaj drugega, na primer šivalne stroje. Amerikanski misijonarji so praktični ljudje in menda mislijo, da so bogati ljudje Bogu bolj dopadljivi.

Toda tudi brez drugih postranskih poslov trgovske vrste spada fetiš amerikanstva »svobode« v potni kovček misijonarjev iz Združenih držav Amerike.

Tako svarilno, kakor so se proti temu fetišu dvignili Kitajci, katerih vlada se je zaradi njega toliko upropastila, vendar tudi v Koreji ne prenehajo slaviti Amerike in njene blagoslovljene ustave.

Predvsem slednje. To je njihov poseben fetiš.

Korejska mladina, ki ne pozna sveta misli, da je to čista resnica. Z vsro gorečnostjo obožuje te nove fetiše. Kitajska mladina molči k njim, se bori zanje in mnogi postanejo mučenci zaradi nje.

Ker se samo z molitvijo pri teh političnih fetišjih nič ne opravi, prinašajo Amerikanci temu amerikanskemu fetišu tudi denarne žrtve, demonstrirajo zanje, da, za njegovo oboževanje se celo združujejo v tajne zarotniške družbe. Veliki svečeniki teh družb sede v Ameriki kot »kabineti Koreje po amerikanskem vzoru«.

Zaradi tega fetiša je v bojih z Japonci v Kitajci preteklo že mnogo dobre korejske krvi, in zaradi tega fetiša je bilo treba povečati zapore. (Koreja je namreč pod oblastjo Japoncev ne pa Amerikancev).

Tako da mora tuji opazovalec priti do prepričanja, da so stari fetišji le manj nevarni...